

en de vaardige schrijfstift voor immer zijn hand ontzong, nu valt ook alles weg, wat klein en verkleinend den maatstaf zou kunnen vervalschen, en dringt zich, door geene reactie meer belemmerd, met onweerstaanbare kracht, al het andere overheerschend, op den voorgrond, het besef van zijne grootheid: als een Willem van Oranje staat ook deze machtige figuur voortaan voor onze oogen gelijk een geweldige berg, die zich steeds meer boven de hem omringende bergen en het vlakke land verheft, hoe verder men zich van hem verwijderd; en vervuld met dat besef, zouden we het liefst in stillen eerbied ons hoofd buigen en door zwijgend gedenken hem eeren. . . .

Als Rector der Vrije Universiteit ben ik geroepen, met een enkel woord U te wijzen op Kuyper's beteekenis voor de wetenschap; en al zou ik het zelfs met veel woorden niet naar behooren vermogen, ik acht het toch geenszins onnoodig: in de voorstelling, die niet weinigen zich van dezen veelzijdigen mensch hebben gevormd, neemt de wetenschap slechts een bescheiden plaats in; als prediker, journalist, schrijver, redenaar, volksleider, staatsman, heeft hij ook bij zijne bestrijders erkenning gevonden, maar den man van wetenschap vermochten velen blijkbaar niet in hem te zien. Voor de officieele geleerde wereld in ons vaderland is Kuyper steeds meer object dan subject van wetenschap geweest; en ik zou het niet gaarne louter toeval noemen, dat de Koninklijke Académie, anders toch waarlijk niet altijd onbereikbaar hoog in haar eischen, voor hem nimmer hare poorten ontsloot! De openbare meening heeft hem wetenschappelijk nooit ten volle meegeteld. En inderdaad: waar anders de praestaties van een hoogleeraar zich gemeenlijk concentreeren in zijnen Universitair en arbeid, schijnt in het leven van dezen geweldige het zwaartepunt zóó zeer te vallen buiten de enge grenzen van Universiteit en wetenschap, dat zijne beteekenis voor die beiden in het niet verdwijnt tegenover de veelzijdige resultaten van zijnen titanenarbeid daarbuiten. Voor wie dieper ziet, bedriegt echter ook deze schijn, en blijkt de wetenschap in den hooger en zin heel zijn streven te hebben beheerscht, de Vrije Universiteit „het middelpunt” te zijn geweest van zijn denken en werken.”

Kuyper heeft, nu veertig jaar geleden, de Vrije Universiteit gesticht; hij heeft, als haar eerste hoogleeraar, gedaan wat in zijn vermogen was, om haar tot bloei te brengen; hij heeft, in *Standaard* en *Heraut*, straks ook als lid der Tweede Kamer, hare belangen bepleit; hij heeft eindelijk — en wie onzer zal het vergeten? — als Raadsman der Kroon met taaie volharding den strijd voor haar goed recht voortgezet en tot een zegevierend einde gevoerd door de wijziging der Hooger Onderwijswet, waardoor als met één tooverslag de onzekerheid in haar bestaan werd weggenomen. Maar hij heeft veel meer gedaan dan dat, waartoe